

ימי עיון בתנ"ך תשע"ח

מלחמת גוג ומגוג – מבנה ומשמעות (יחזקאל ל"ח-ל"ט) (שיעור מס' 116)

יואב ברזלי / yoavb@herzog.ac.il

עלייתו ונפילתו של גוג

א] ל"ח א-יג [+ד-טז]: עליית גוג וכל אגפיו על ארץ/עם ישראל

- ב] 1] יז - כג: מלחמת ה' בגוג והעמים שאתו –
רעש גדול / חרב איש באחיו / דבר, דם, גשם שוטף, אבני אלגביש, אש וגפרית.
- 2] ל"ט א-ח: תיאור כללי [נוסף] של מפלת גוג ביד ה' –
 'על הרי ישראל תפול', מאכל לעוף ולחית השדה, שילוח אש במגוג ובכל האיים.
- 3] ט-י: כלי המלחמה של גוג ישמשו כעצי הסקה ליושבי הארץ במשך שבע שנים.
- 4] יא-טו: קבורה המונית של פגרי גוג וכל המונו ב'גיא המון גוג' במשך שבעה חודשים.
- 5] טז-כ: קריאה לעוף השמים ולחית השדה למשתה וזבח מפגרי המלחמה על הרי ישראל.

ג] כא-כד: וראו הגויים ... וידעו בית ישראל

כה-כט: סיכום נבואות הגאולה

מי הוא גוג ?

רש"י, רד"ק, מצודת ציון יחזקאל ל"ח ב: המגוג משך ותובל - שמות אומות והיו מבני יפת, כמ"ש: בני יפת גומר ומגוג ומדי ויון ותובל ומשך ותירס... (בראשית י' ב-ג). [גם בית תגרמה, כוש ופוט נזכרים].

רות רבה פרשה ז: בקש הקב"ה לעשות חזקיהו משיח וסנחריב וחיילותיו גוג ומגוג, וכיון שלא אמר שירה נסתם...

ש.ל. גורדון: יש משערים שהנביא התכוון למלך בבל, שכן המילה 'מגג' בהיפוך אותיותיה היא בבל בכתב סתרים - שבו כל אות באה במקום קודמתה [השווה: "ששך" (ירמיה נא מא), "לב קמי" (שם א)].

ר"י אברבנאל: שבאחרית הימים כשהקב"ה ירצה לגאול את עמו ולקבץ נדחיו ילכו הנוצרים כולם בני אדם על אדמת ישראל לכבשה... וילכו לכבוש את ארץ ישראל כדי ללכוד את ירושלים ולמשול בה. ומפני זה יתקבצו אומות המזרח והצפון לבוא עליהם למלחמה, ומכללם יהיה גוג ארץ המגוג שיצא גם כן מירכתי צפון לבוא למלחמה הזאת... ולא היה כוונת הקב"ה אלא להנקם מאויביו הנוצרים הבאים מארץ המערב, ולהנקם גם כן משאר הגויים שיבואו ממזרח ומצפון... שבאופן זה יהיה חרב גוג איש ברעהו (~ל"ח כב), בהיותם לוחמים כנגד הנוצרים, ועליהם אמר "אל ארץ משובבת מחרב מקובצת מעמים רבים" (ח), שהעמים רבים הם גויי הנוצרים, ועליהם אמר: "אל עם מאוסף מגויים" (יב).

ימי עיון בתנ"ך תשע"ח

מלבי"ם: כי נבא יחזקאל שבאחרית הימים ילחמו כל העמים סביב ירושלים. ויהיו הלוחמים מצד א' מצרים ואשור ועילם, שהם הישמעאלים, והלוחמים מצד השני משך ותובל ונסיכי אדום ומלכי הצפון. וכולם יהרגו איש את אחיו ויפלו בנופלים... כי בני אדום החריבו בית שני ומשך ותובל היו עמהם, כי הרומים המחרביים היו אז ראש לאומות שאחר כך נקראו בשם הכולל אדום, על שם אמונתם... ורוצה ה' שבאחרית הימים יתאספו שם במקום הרשע, הם ובני ישמעאל שתחתם גלו ישראל וסבלו רעות רבות וצרות, ושם יוריד אותם אל עמק יהושפט.

ויקיפדיה, ערך גוג ומגוג: הרב מרדכי אליהו היה אומר כי השואה הייתה מלחמת גוג ומגוג. לפי זה הרב אליהו סובר כי הוא גוג הוא היטלר, ומגוג היא גרמניה הנאצית שאספה את כל עמי אירופה למלחמה על עם ישראל, ותכננה לכבוש את ירושלים ולהחריב את היישוב בארץ ישראל... לפי זה מלחמת העולם השנייה היא מלחמת גוג ומגוג. [בין היתר הוא מסתמך על תרגום יונתן בן עוזיאל].

אסתר רבה (וילנא) פרשה ז: כל הבן הילוד היארה תשליכוהו, המן אמר פרעה שוטה היה שאמר כל הבן הילוד היארה תשליכוהו וכי לא היה יודע שהבנות נשאות פרות ורבות, אני איני עושה כך אלא להשמיד להרוג ולאבד וגו', ואף גוג ומגוג לעתיד לבא עתיד לומר שוטים היו ראשונים שהיו מתעסקין בעצות עם מלכיהם על ישראל ולא היו יודעין שיש להם פטרון בשמים, אני איני עושה כן אלא הריני מזדווג עם פטרון תחלה ואח"כ אני מזדווג להם הה"ד (תהלים ב) יתיצבו מלכי ארץ ורוזנים נוסדו יחד על ה' ועל משיחו,

המב"ם הלכות מלכים י"ב ב: יראה מפשוטן של דברי הנביאים, שבתחילת ימות המשיח תהיה מלחמת גוג ומגוג, ושקודם מלחמת גוג ומגוג יעמוד נביא לישראל ולהכין לבם, שנאמר הנה אנכי שולח לכם את אליה וגו'... ויש מן החכמים שאומרים שקודם ביאת המשיח יבא אליהו, וכל אלו הדברים וכיוצא בהן לא ידע אדם איך יהיו עד שיהיו, שדברים סתומין הן אצל הנביאים, גם החכמים אין להם קבלה בדברים אלו, אלא לפי הכרע הפסוקים... ועל כל פנים אין סדור הויית דברים אלו ולא דקדוקיהן עיקר בדת, ולעולם לא יתעסק אדם בדברי ההגדות, ולא יאריך במדרשות האמורים בענינים אלו וכיוצא בהן, ולא ישימם עיקר, שאין מביאין לא לידי יראה ולא לידי אהבה...

מקומה של הנבואה בין פרקי הגאולה של יחזקאל

פרק ל"ד: החלפת ההנהגה

פרקים ל"ה-ל"ו: פריחה חקלאית של הארץ, הושבת החורבות, זריקת מים טהורים ומתן רוח חדשה לעם.

פרק ל"ז: חזון העצמות היבשות / איחוד ממלכות יהודה וישראל (ברית שלום, מקדשי בתוכם, ולא יטמאו עוד).

מלחמת גוג ומגוג

פרקים מ'-מ"ח: פרקי המקדש

מה הצורך במלחמה זו בסוף פרקי הגאולה?

- קידוש שם ה' בעולם
- שינוי סדרי בראשית
- גמול לגויים
- התחלה מבראשית

ימי עיון בתנ"ך תשע"ח

- החזרת הביטחון לעם ישראל